

Баєва О. І.

PhD in Economics, associate Professor

Kharkiv National University of Pharmacy, Ukraine

**THE ROLE OF THE STATE IN THE SYSTEM OF
MACROECONOMIC REGULATION**

Баєва О.І.

к.е.н., доцент

Харківський національний фармацевтичний університет, Україна

**РОЛЬ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ**

The article says about various approaches to defining the role of the state in the system of macroeconomic regulation. Analyzed economic model of development in the leading countries of the world. Offered the most effective, according to the author, the model of development of the Ukrainian economy.

Keywords: *government regulation, macroeconomic balance, macroeconomic regulation, economic policy, economic model.*

У статті розглянуто різні підходи щодо визначення ролі держави в системі макроекономічного регулювання. Проаналізовано економічні моделі розвитку у провідних країнах світу. Запропоновано найбільш ефективна, на думку автора, модель розвитку української економіки.

Ключові слова: *державне регулювання, макроекономічна рівновага, макроекономічне регулювання, економічна політика, економічна модель.*

На сучасному етапі розвиток економіки характеризується макроекономічним регулюванням. Макроекономічне регулювання передбачає

керування економічними процесами в країні з метою забезпечення макроекономічної рівноваги і збалансованості національної економіки.

Досягнення макроекономічної рівноваги без втручання держави в економічні процеси є неможливим. Держава виступає основним суб'єктом макроекономічної політики. Участь держави в розвитку народного господарства допомагає вирішувати проблеми ефективного функціонування економіки. Для цього в країні створюються економічні, соціальні та правові передумови. Державне регулювання розв'язує такі необхідні для країни проблеми як: забезпечення суспільними товарами, антимонопольне регулювання, перерозподіл доходів і формування середнього класу, забезпечення економічних інтересів непрацевдатного населення, захист національних інтересів на світовому ринку тощо.

Державне регулювання економіки здійснюється за допомогою економічної політики яка передбачає сукупність різноманітних заходів з боку держави для досягнення економічних цілей, що спрямовані на забезпечення макроекономічної рівноваги в країні. Основними цілями економічної політики є: стабілізація економіки, забезпечення зайнятості населення, економічне зростання, зниження темпів інфляції, стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності, перерозподіл доходів і ресурсів, соціальний та екологічний захист та ін.

Уряд застосовує різні методи впливу на економічні процеси. До них відносять: фіскальну політику (регулюються економічні процеси через державні фінанси та податки), монетарну політику (регулюється грошова маса та кредитна політика), структурну політику (регулюється структура економіки), соціальну політику (регулюється соціальна сфера), зовнішньоекономічну політику (створюються сприятливі умови для національного виробництва на міжнародному ринку) [1].

Держава може надавати або стимулюючий або стримуючий вплив на розвиток економіки. Стосовно визначення найкращої макроекономічної політики державного втручання в розвиток економіки економісти висловлюють

альтернативні думки. Різні точки зору розглядаються з позиції двох концепцій: економічного дирижизму, коли держава приймає участь в економічному розвитку країни (активне втручання держави) та економічного лібералізму, коли держава контролює економічні процеси (пасивне втручання держави).

Прихильники економічного лібералізму заперечують суттєве державне втручання в макроекономічні процеси. Так, представники класичної політичної економії дотримувались думки про те, що ринок здатний до самостійного автоматичного регулювання економіки. Втручання держави буде перешкоджати розвитку економіки. Доцільним державне регулювання вони вважали лише у випадках порушення макроекономічної рівноваги.

Маржиналісти і неокласики теж підтримували точку зору щодо відсторонення від активного державного втручання і пропонували звести його до мінімуму.

Неоліберали [2] допускають участь держави в економічних процесах тільки для створення сприятливих умов розвитку ринкового механізму і підтримання соціальної політики. Участь держави повинна проявлятися як організатора суспільного життя. Вони схвалюють принципи економічної свободи, саморегульованої економічної системи та вільної конкуренції.

Монетаристи обмежують роль держави і вважають, що держава не повинна контролювати: виробничі процеси, питання зайнятості, цінове регулювання економіки. Допускається лише контроль за сферою грошового обігу, банківським відсотком, збалансованістю державного бюджету.

З точки зору теорії «раціональних очікувань» економічні суб'єкти здатні самостійно приймати раціональні рішення. Ринковий механізм спроможний до саморегулювання за відсутності впливу держави на економічні процеси.

Представники теорії «економіки пропозиції» підтримують ідеї економічного лібералізму. Основна увага приділяється стимулюванню сукупної пропозиції, а не сукупного попиту. На їх думку, стимулювання пропозиції капіталів і робочої сили може впливати на зростання обсягів виробництва та зайнятості населення. Для держави відводиться роль «держави соціального

страхування», функціями якої є створення «рівних можливостей» для всіх суб'єктів економіки, що буде сприяти встановленню ефективної макроекономічної політики.

Прихильники економічного дирижизму підтримують державне регулювання. Вони відстоюють точку зору щодо доцільності втручання держави в економічні процеси.

На думку представників кейнсіанського напрямку держава повинна приймати активну участь для створення умов щодо найкращої макроекономічної політики виконуючи не тільки регулюючу роль в господарській діяльності, а й виступати самостійним економічним суб'єктом. Кейнсіанці пропонують збільшувати обсяги капіталовкладень в економіку та стимулювати попит [3].

Підтримують і застосовують на практиці погляди кейнсіанців прихильники неокейнсіанської моделі. Неокейнсіанці доповнюють функції держави антикризовим та антициклічним регулюванням економіки.

Представники сучасного напрямку «інституціоналізму» вважають, що в управлінні економічними процесами повинні приймати участь «інститути». Держава, наряду з ринком і системою економічних інститутів є рушійною силою економічного розвитку країни.

Розглянувши різні точки зору щодо участі держави в регулюванні економічних процесах, ми вважаємо, що державне регулювання є необхідним. Без активної ролі держави неможливий ефективний розвиток країни.

В кожній країні з розвинутою економікою держава виконує роль регулятора соціально-економічних процесів.

У Швеції уряд активно впливає на економічні процеси, поєднуючи приватну, державну і кооперативну власність. Країна є лідером за ефективністю державного регулювання. Поєднання державного регулювання з ринковими відносинами оказує позитивний вплив на економіку країни. За версією Legatum Institute [4] Швеція визнана найкращою країною для підприємництва і стартапів. У 2014 р. Швеція зайняла 6 місце, серед країн, які мають найкращі

умови для проживання. За економічними показниками вона зайняла 2 – е місце, а за показниками соціального достатку і здоров'я - 6-е та 3-е місце відповідно.

В Японії застосовується система державного програмування. Державне регулювання поєднується з «напівдержавними організаціями», відбувається поєднання державного апарату і підприємницького сектору.

В Китаї сформувалась двосекторна економіка, коли функціонують приватні підприємства без контролю держави разом з державними підприємствами.

Державне регулювання в Фінляндії поєднується з ринковою конкуренцією і підприємництвом. Наслідками такої політики є: максимальний рівень зайнятості, високі темпи економічного зростання, високий рівень життя населення, рівновага платіжного балансу.

В Україні, на даному етапі розвитку, остаточно ще не сформувалась економічна модель. Для української моделі характерно застосування елементів трьох моделей: державно-монополістичного капіталізму, державного соціалізму та народного капіталізму [5].

Але дотепер не визначена роль держави у розвитку національної економіки. Сучасне економічне становище характеризується економічною кризою. В Україні відбувається скорочення обсягів виробництва, зростає безробіття, зменшуються реальні доходи населення.

За даними дослідницького центру The Heritage Foundation та газети The Wall Street Journal [6] у 2015 р. Україна займає 162 місце з 178 країн за індексом економічної свободи і входить до списку країн, які мають «репресивну економіку». Експерти центру визнають, що Україна має найгірше становище щодо управління державними витратами, інвестиціями та гарантіями прав власності.

На нашу думку, «оптимальною моделлю» для України є соціально-економічна модель Швеції. Застосування досвіду цієї моделі дозволить в майбутньому українській економіці вирішити проблеми економічних криз, падіння виробництва, безробіття та бідності.

Участь держави, на наш погляд, необхідно спрямувати на встановлення та підтримку макроекономічної рівноваги. Для цього слід займатися вирішенням таких першочергових питань як: економічне зростання, інвестиційна політика, антициклічна політика, розвиток науки, підтримка підприємництва, антимонольна діяльність, зайнятість населення, соціальна захищеність всіх верств населення, міжнародне співробітництво.

Отже, проведені дослідження дозволили прийти до висновку, що активна участь держави в системі макроекономічного регулювання покращує економіку країни, сприяє її ефективному розвитку, допомагає встановленню макроекономічної стабільності.

Література:

1. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. / В. Г. Бодров; О. М. Сафронова, Н. І. Балдич; за ред. В. Г. Бодрова. - К.: Академвидав, 2010. - 520 с.
2. Історія економічних учень: підручник: у 2 ч. / В. Д. Базилевич, П. М. Леоненко, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай; за ред. В. Д. Базилевича. - [2-ге вид.] . - К.: Знання, 2005. - 567 с.
3. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. - М.: Гелиос АРВ, 2002. - 352 с.
4. Рейтинг стран мира по уровню процветания [Електронний ресурс]: Центр гуманітарних технологій. - Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/legatum-prosperity-index/info>
5. Соскін О. І. Модель народного капіталізму як основа конкурентоспроможного розвитку української економіки / О. І. Соскін // Економіст. - 2010. - № 2. - С. 21–25.
6. Характеристика України за індексом економічної свободи [Електронний ресурс]: 2015 Index of Economic Freedom. - Режим доступа: <http://www.heritage.org/index/about>